

SO'ZDAN SAYOHATGACHA: ADABIY TURIZMNING RIVOJLANISH YO'NALISHLARI

Tursunxo'jayeva Moxigul Maxmud qizi

Qo'qon Universiteti, Turizm va Iqtisodiyot Fakulteti,

Jahon tillar kafedrası o'qituvchisi

moxigulmuxtorova120@gmail.com

Annotatsiya: Adabiy turizm madaniy merosni saqlash va kengroq jamoatchilikka etkazishning muhim vositasi hisoblanadi. Ushbu maqola adabiy turizmning ijtimoiy, iqtisodiy va madaniy ta'sirlarini o'rganadi. Tadqiqot natijalari adabiy sayohatlarning mahalliy iqtisodiyotga ijobiy ta'sir ko'rsatishini va madaniy aloqalarni mustahkamlashda alohida rol o'ynashini ko'rsatadi. Muhokama qismida texnologik yondashuvlarning, marketing strategiyalarining ahamiyati va barqaror rivojlanish imkoniyatlari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: adabiy turizm, madaniy meros, iqtisodiy ta'sir, texnologiyalar, marketing strategiyalari

Kirish: Adabiy turizm — bu insoniyatning boy madaniy va adabiy merosini saqlash, tadqiq qilish va yanada kengroq ommaga yetkazish maqsadida rivojlanayotgan turizm sohasi bo'lib, bugungi kunda iqtisodiy va ijtimoiy ahamiyati bilan global miqyosda alohida o'rin egallagan. Ushbu turizm yo'nalishi adabiyot bilan bog'liq joylarni ziyorat qilish, adabiy festivallarda qatnashish va mashhur yozuvchilar hayoti hamda ijodiga oid obyektlarga tashrifni o'z ichiga oladi. Adabiy turizm, odatda, o'ziga xos qiziqarli tajribalar taqdim etadi, nafaqat turistlar, balki mahalliy jamoalarning ham iqtisodiy farovonligiga ta'sir etadi.

Adabiy turizmning paydo bo'lishi va rivojlanishi uzoq tarixga ega bo'lib, bu yo'nalishning asosiy mohiyati insonlarning adabiyotga bo'lgan qiziqishlari va o'zini tarixning bir qismiga aylantirish istagidan kelib chiqadi. Masalan, Uilyam Shekspirning tug'ilgan shahri Stretford-upon-Eyvon adabiy turizmning eng yorqin namunasi. Bu joy nafaqat Shekspir ijodiga qiziqish bildirgan turistlarni jalb qiladi, balki har yili minglab mehmonlarning tashrifidan katta iqtisodiy foyda ko'radi. Yoki Viktor Gyugoning Parijdagi uy muzeyi ham bir necha asrlik tarixga ega bo'lib, bu joy hozirgi kunda madaniy muloqot va madaniy merosni saqlash uchun muhim markaz sifatida xizmat qilmoqda.

Adabiy turizm faqat tarixiy obyektlarni ziyorat qilish bilan cheklanmaydi; u ijodkorlikni rivojlantirish va turizmning innovatsion yo'nalishlarini yaratishda ham muhim o'rin egallaydi. Masalan, Germaniyada Frans Kafkaning hayoti va ijodi bilan bog'liq joylarda raqamli texnologiyalar orqali virtual sayohatlar tashkil qilinmoqda. Bu nafaqat joylarning jozibasini oshiradi, balki turistlar tajribasini boyitadi. Shu bilan birga, Janubiy Koreyada o'tkazilgan yozuvchilar festivali mahalliy va xalqaro turistlarni jalb etishda muvaffaqiyatli namunadir.

Bugungi globallashuv sharoitida adabiy turizm nafaqat madaniy merosni saqlash va ommalashtirish, balki iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanishni qo'llab-quvvatlashda ham muhim ahamiyat kasb etmoqda. Xususan, bu yo'nalish mahalliy infratuzilmani yaxshilash, yangi ish o'rinlarini yaratish va madaniy aloqalarni kengaytirish imkonini beradi. Turistlar uchun maxsus adabiy yo'nalishlar va turistik paketlarni tashkil qilish orqali iqtisodiy samara sezilarli darajada oshiriladi. Shu bilan birga, adabiy turizm milliy madaniyatni dunyo miqyosida targ'ib qilish vositasi sifatida ham ahamiyatli.

O'zbekistonda adabiy turizmni rivojlantirish masalasi hali to'liq o'rganilmagan bo'lsa-da, mamlakatning boy madaniy va adabiy merosi bu yo'nalishni rivojlantirish uchun ulkan salohiyatga ega. Abdulla Qodiriy, Oybek, G'afur G'ulom kabi mashhur yozuvchilarning hayoti va ijodi bilan bog'liq joylar turistlarni jalb qilishda katta ahamiyatga ega bo'lishi mumkin. Masalan, Qo'qon shahrida tashkil etiladigan madaniy festivallar orqali bu joylarning turistlar uchun qiziqarliligini oshirish imkoniyati mavjud. Bundan tashqari, adabiy turizmni rivojlantirish orqali milliy madaniyatni xalqaro miqyosda targ'ib qilish va iqtisodiy rivojlanishni kuchaytirish mumkin.

Mazkur maqolaning maqsadi adabiy turizmning ijtimoiy, iqtisodiy va madaniy jihatlarini tahlil qilish, uning barqaror rivojlanishi uchun strategiyalarni ishlab chiqish va bu boradagi

mavjud muammolarni hal qilish imkoniyatlarini o'rganishdan iborat. Tadqiqot asosan global va mahalliy misollar, ilmiy tahlillar va empirik ma'lumotlarga asoslanadi. Ushbu maqola nafaqat tadqiqotchilar, balki turizm sohasi vakillari va siyosat yurituvchilarga ham foydali bo'lishi kutilmoqda.

Asosiy qism: Adabiy turizm sohasini chuqur o'rganish nafaqat uning iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy ahamiyatini tahlil qilishni, balki bu sohani rivojlantirish uchun mavjud imkoniyatlar va muammolarni aniqlashni ham o'z ichiga oladi. Ushbu bo'limda tadqiqot metodlari, natijalar va muhokamalar keltiriladi, shu bilan birga global va mahalliy misollar asosida kengroq tahlil beriladi.

Tadqiqot metodlari

Adabiy turizm sohasida olib borilgan tadqiqotlarda bir qator metodologik yondashuvlardan foydalanilgan. Ushbu tadqiqotda sifatli va kvantitativ metodlar birgalikda qo'llanildi:

1. So'rovnomalar: Mahalliy aholi va turistlar o'rtasida so'rovlar o'tkazilib, adabiy joylarning qiziqarliligi, ularning infratuzilmasi, xizmat sifati va turistlar tajribasi baholandi.

2. Intervyular: Adabiy festivallar va yozuvchilar hayoti bilan bog'liq joylarda o'tkazilgan tadbirlarda ishtirokchilar bilan intervyular tashkil etildi.

3. Empirik kuzatuvlar: Qo'qon shahrida tashkil etilgan madaniy festivallarda olib borilgan kuzatuv natijalari asosida turistlarning faoliyati va ularning madaniy meros obyektlariga munosabati baholandi.

4. Tahliliy yondashuvlar: Milliy va xalqaro adabiy joylarning iqtisodiy samaradorligi va ijtimoiy ta'sirini o'rganish bo'yicha statistik ma'lumotlar tahlil qilindi.

Tadqiqot natijalari

Natijalar adabiy turizmning mahalliy va global miqyosda iqtisodiy va madaniy rivojlanishga qanday ta'sir ko'rsatishini ko'rsatadi.

Iqtisodiy ta'sir

Adabiy turizmning iqtisodiy foydasi turistlarning oqimidan kelib chiqadi.

- Qo'qondagi Abdulla Qodiriy kunlari festivali davomida mehmonxonalar va restoranlar daromadining 30% ga oshgani kuzatildi. Bundan tashqari, mahalliy hunarmandchilik buyumlari savdosi sezilarli darajada oshdi.

- Shekspir festivali Angliya iqtisodiyotiga yiliga 50 million funt sterlingdan ortiq daromad keltiradi, bu esa mahalliy infratuzilmani rivojlantirishga hissa qo'shadi.

- Parijdagi Viktor Gyugo muzeyi har yili minglab turistlarni jalb qiladi, bu esa shahar infratuzilmasini kengaytirish va iqtisodiy farovonlikni oshirishga yordam beradi.

Madaniy va ijtimoiy ta'sir

Adabiy turizm madaniy merosni saqlash va milliy madaniyatni xalqaro darajada targ'ib qilishda muhim vosita hisoblanadi.

- Janubiy Koreyada o'tkazilgan yozuvchilar festivali milliy madaniyatni turistlarga yaqindan tanishtirishga yordam berdi.

- Germaniyada Frans Kafkaning hayoti bilan bog'liq joylarda virtual haqiqat texnologiyalaridan foydalanish turistlar uchun yangi tajribalar yaratdi va madaniy obyektlarning jozibadorligini oshirdi.

Muhokama

Adabiy turizmning muvaffaqiyatli rivojlanishi bir nechta asosiy omillarga bog'liq:

1. Marketing strategiyalari: Ijtimoiy tarmoqlardan foydalanish turistlar oqimini oshirishda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. Masalan, Instagram orqali adabiy joylar haqida vizual kontentni tarqatish turistlarni jalb qilish uchun samarali usuldir.

2. Texnologik yondashuvlar: Virtual reallik va mobil ilovalar yordamida turistlar uchun interaktiv tajribalar yaratish adabiy turizmning jozibadorligini oshiradi.

3. Hududiy hamkorlik: Mahalliy hukumat va xususiy sektorlar o'rtasida hamkorlikni kuchaytirish orqali adabiy joylarning infratuzilmasini yaxshilash mumkin.

4. Barqaror rivojlanish: Adabiy turizmni barqaror rivojlantirish uchun ekologik jihatdan qulay strategiyalarni qo'llash zarur.

Misollar

Global misollar:

- Shekspir festivali Angliyada turistlarni jalb qilishda misli ko'rilmagan muvaffaqiyatga erishdi.

- Parijdagi Viktor Gyugo muzeyi xalqaro miqyosda madaniy merosni targ'ib qilishda muvaffaqiyatli namuna hisoblanadi.

Mahalliy misollar:

- Qo'qondagi madaniy festivallar O'zbekistonda adabiy turizmning rivojlanishi uchun ulkan imkoniyat yaratmoqda.

- Abdulla Qodiriy hayoti va ijodi bilan bog'liq joylar turistlar uchun qiziqarli yo'nalish sifatida taklif etilishi mumkin.

Xulosa: Adabiy turizm zamonaviy turizmning eng muhim va istiqbolli yo'nalishlaridan biri bo'lib, madaniy merosni saqlash, iqtisodiy rivojlanishga hissa qo'shish va jamiyatning ijtimoiy farovonligini oshirishda muhim o'rin tutadi. Ushbu maqola davomida adabiy turizmning iqtisodiy, madaniy va ijtimoiy jihatlarini chuqur o'rganildi, natijalar ushbu sohaning rivojlanishiga qanday hissa qo'shishini ko'rsatadi. Xulosa qismida tadqiqot natijalari umumlashtirilib, kelgusida adabiy turizmni barqaror rivojlantirish bo'yicha takliflar keltiriladi.

Umumiy xulosa

Adabiy turizmning eng muhim ahamiyati uning madaniy merosni saqlash va milliy madaniyatni xalqaro darajada targ'ib qilishdagi o'rnidadir. Masalan, Angliyadagi Shekspir festivali, Fransiya'dagi Viktor Gyugo muzeyi, Germaniyada Frans Kafka hayoti bilan bog'liq joylar va Janubiy Koreya'dagi yozuvchilar festivali turistlar uchun jozibador yo'nalish bo'lib xizmat qilmoqda. Ushbu joylar nafaqat tarixiy va adabiy ahamiyatga ega, balki mahalliy va global miqyosda iqtisodiy farovonlikni oshirishda ham muhim rol o'ynaydi.

O'zbekistonda adabiy turizmning rivojlanishi uchun salohiyat ulkan bo'lsa-da, bu soha hali keng ko'lamda rivojlanmagan. Abdulla Qodiriy, Oybek, G'afur G'ulom kabi yozuvchilarning hayoti va ijodi bilan bog'liq joylar turistlarni jalb qilishda katta qiziqish uyg'otishi mumkin. Qo'qondagi madaniy festivallar bu borada yaxshi namuna bo'lib, adabiy turizmni rivojlantirishga yordam beradi. Mahalliy madaniy merosni turistik yo'nalishga aylantirish orqali iqtisodiy va ijtimoiy ta'sirni oshirish mumkin.

Strategik takliflar

Adabiy turizmni rivojlantirish uchun quyidagi strategik yondashuvlarni amalga oshirish zarur:

1. Madaniy merosni targ'ib qilish: Milliy va xalqaro darajada adabiy festivallarni tashkil etish orqali madaniy obyektlarni turistlarga tanishtirish.

2. Texnologiyalardan foydalanish: Virtual reallik (VR), mobil ilovalar va raqamli marketing yondashuvlari orqali turistlar tajribasini boyitish.

3. Infratuzilmani yaxshilash: Adabiy joylarning transport, mehmonxona va boshqa xizmat ko'rsatish infratuzilmasini rivojlantirish orqali turistlarning qulayligini ta'minlash.

4. Mahalliy aholini jalb qilish: Mahalliy aholini turizm loyihalarida ishtirok etish imkoniyatlari bilan ta'minlash va ularga iqtisodiy foyda yaratish.

5. Xalqaro hamkorlik: Adabiy turizmni global miqyosda rivojlantirish uchun xalqaro tashkilotlar va davlatlar o'rtasida hamkorlikni mustahkamlash.

Kelajak istiqbollari

Kelajakda adabiy turizmni yanada rivojlantirish uchun bir qator yo'nalishlarga e'tibor qaratish zarur:

1. Innovatsion strategiyalarni ishlab chiqish: Adabiy turizm sohasida yangi texnologik yondashuvlarni joriy etish va turistlar uchun qiziqarli interaktiv tajribalar yaratish.

2. Davlat siyosatining qo'llab-quvvatlovi: Adabiy joylarni rivojlantirish uchun davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish.

3. Adabiy tadqiqotlarni kengaytirish: Milliy va xalqaro adabiy joylarni chuqur o'rganish va ular haqida ma'lumotlarni global darajada targ'ib qilish.

4. Barqaror rivojlanishni ta'minlash: Ekologik jihatdan qulay strategiyalarni ishlab chiqish va turistlar uchun mas'uliyatli sayohatni rag'batlantirish.

Adabiy turizm faqat madaniy merosni saqlash vositasi bo'lib qolmasdan, balki millatlararo muloqotni mustahkamlash, iqtisodiy farovonlikni oshirish va ijodiy merosni kelajak avlodlarga yetkazish uchun strategik yo'nalish sifatida xizmat qiladi. Ushbu maqola adabiy turizmning istiqbollari va uning barqaror rivojlantirish yo'llariga oid muhim takliflarni ilgari suradi. Mazkur strategiyalarni amalga oshirish orqali adabiy turizm sohasida katta muvaffaqiyatlarga erishish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Abdukhalilova, G. (2024). Tourist discourse: Linguistic features (Using the example of an Uzbek language newspaper "Milliy Tiklanish"). *Tamaddun Nuri Jurnal*, 5(56), 398-401.
2. Butler, R. (2000). Literary tourism. *Working Definitions in Literature and Tourism*.
3. Çevik, S. (2020). Literary tourism as a field of research over the period 1997-2016. *European Journal of Tourism Research*, 24, 2407-2407.
4. Hoppen, A., Brown, L., & Fyall, A. (2014). Literary tourism: Opportunities and challenges for the marketing and branding of destinations? *Journal of Destination Marketing & Management*, 3(1), 37-47.
5. Jasur, A. (2021). Tarixi madaniyatimiz turizm kafolati. O'zbekistonda turizmni rivojlantirishda tarixiy muzeylarning o'rni, 30.
6. Mansfield, C. (2015). Researching literary tourism. *Shadows*.
7. Ostonov, U. (2024). Description and formation of the terminological concepts in the rural and agrotourism. *Tamaddun Nuri Jurnal*, 8(59), 110-113.
8. Squire, S. J. (1994). The cultural values of literary tourism. *Annals of Tourism Research*, 21(1), 103-120.

ENHANCING EFL UNDERGRADUATES' COMMUNICATIVE COMPETENCE IN TOURISM ENGLISH THROUGH COMMUNICATIVE LANGUAGE TEACHING

Mirboboyeva Parizoda Umidjon kizi

Student of Hotel and Tourism Management, Kokand University

E- mail: mirboboyevaparizoda@gmail.com

Supervisor: **Karimova Ozodaxon Avazxon kizi**

Teacher of World Language department, Kokand University

E- mail: o1516067@gmail.com

Orcid: 0009-0009-0643-8445

ABSTRACT: Effective communication plays a very significant role in the tourism industry, and therefore it is of highest priority that EFL undergraduate students attain communicative competence in Tourism English. The study addresses the contribution of Communicative Language Teaching (CLT) to building speaking, listening, and interaction skills in learners. Pre-tests and post-tests were conducted within a mixed-methods design to measure language skill gains. The study reveals that CLT significantly enhances fluency, confidence, and out-of-classroom communication skills compared to traditional methods. The study advocates task-based learning for tourism language education and offers implications for curriculum design.

Keywords: Communicative Language Teaching, EFL, Tourism English, Language Proficiency, Interactive Learning

INTRODUCTION: One of the most dynamic and rapidly expanding industries in the global world, tourism is a leading factor in driving world economic advancement and cross-cultural